

بیماری‌های زنان و درمان آن توسط

طب سوزنی

دکتر هوشنگ حاتمی‌منزه

تألیف:

سرشناسه	:	حاتمی منزله، هوشنگ
عنوان و نام پدیدآور	:	بیماری‌های زنان و درمان آن توسط طب سوزنی/ تالیف هوشنگ حاتمی منزله.
مشخصات نشر	:	تهران: رودگون: سینا طب، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۳۷ ص.
شابک	:	978-600-7440-31-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	زنان -- بیماری‌ها -- درمان جایگزین
موضوع	:	پزشکی سوزنی
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۴ ب۲۹ ج۲ / RAVV
رده بندی دیویی	:	۶۱۵/۵۰۸۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۸۷۵۸۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان می باشد؛ هرگونه تکثیر، کپی و بازنویسی از این کتاب به هر شکلی و در هر رسانه ای اعم از کتاب، نرم افزار، لوح فشرده، مجلات و جزوه درسی بدون اجازه کتبی از ناشرین، ممنوع و قابل پیگرد قانونی است.

تهران:
میدان توحید، خیابان توحید،
خیابان نیایش شرقی، پلاک ۱۷
واحد ۲
تلفن: ۶۶۹۴۴۰۵۱-۲
همراه: ۰۹۱۲۸۳۰۵۲۱۲

عنوان	:	بیماریهای زنان و درمان آن توسط طب سوزنی
ناشر	:	انتشارات رودگون و سینا طب
تألیف	:	دکتر هوشنگ حاتمی منزله
لبنوگرافی	:	نگین
چاپ	:	سامان
نوبت چاپ	:	دوم / ۱۴۰۰
صحافی	:	بعثت
تیراژ	:	۱۰۰۰ نسخه
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۴۰-۳۱-۵
قیمت	:	۲۰۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	رحم
۱۴	افتادگی رحم
۱۵	تشخیص ناهماهنگی‌های مختلف در زنان
۱۵	قاعدگی
۱۶	شروع قاعدگی
۱۶	دوره قاعدگی
۱۸	دردهای قاعدگی
۱۹	تشخیص تفریقی در PMS
۲۰	تشخیص تفریقی درد قبل از پرئود و دردهای ضمن پرئود
۲۲	ترشحات مهبل
۲۳	باروری و حاملگی
۲۳	زایش
۲۳	سقط جنین و پایان دادن به حاملگی
۲۵	تشخیص بیماری‌های زنان در طب سوزنی
۲۵	نبض
۲۹	پوست
۳۰	مشاهدات
۳۲	زبان
۳۷	شنیدن و بوئیدن
۳۸	پرئود زودهنگام
۳۸	علت و پاتولوژی
۳۹	پاتولوژی
۴۰	تفریق و درمان
۴۰	کمبود Qi طحال و درمان
۴۱	ضعف Qi کلیه و درمان
۴۱	حرارت خون
۴۱	حرارت پر در اثر حمله حرارت
۴۲	حرارت پر در اثر رکود Qi کبد
۴۳	حرارت خالی مربوط به Yin کبد و کلیه

فهرست مطالب

۴۴	پیش‌بینی و پیشگیری پریودهای زودهنگام
۴۵	پریودهای دیرهنگام
۴۷	تفریق و درمان
۴۷	کمبود خون و درمان
۴۸	سرما در رحم
۴۸	۱. سرمای پر
۴۸	۲. سرمای خالی
۴۹	۳. کمبود Yang کلیه
۵۰	۴. رکود Qi
۵۱	پیش‌بینی و پیشگیری پریودهای دیرهنگام
۵۲	پریودهای نامنظم
۵۳	تفریق و درمان
۵۳	۱. رکود Qi کبد
۵۴	۲. کمبود Yang کلیه
۵۴	۳. ضعف Yin کلیه
۵۵	پیش‌بینی و پیشگیری
۵۷	پریود سنگین
۵۷	۱. ضعف Qi
۵۸	۲. حرارت خون
۵۹	۳. رکود خون
۵۹	پیش‌بینی و پیشگیری
۶۱	پریود سبک و کوتاه
۶۲	۱. کم‌خونی
۶۲	۲. کمبود Yang کلیه
۶۳	۳. کمبود Yin کلیه
۶۴	۴. رکود خون
۶۵	۵. بلغم رحم را مسدود می‌کند
۶۶	پیش‌بینی و پیشگیری

فهرست مطالب

۶۸	 پر بود طولانی
۶۹	 رکود Qi و خون کبد
۷۰	 ضعف Yin کلیه و ایجاد حرارت خالی
۷۰	 پیش‌بینی و پیشگیری
۷۱	 قطع پر بود
۷۳	 الگوهای خالی
۷۳	 ۱. ضعف کبد و کلیه
۷۵	 ۲. کم‌خونی
۷۶	 ۳. کمبود Yang کلیه و طحال و درمان
۷۷	 ۴. کمبود Yin کبد و کلیه و درمان
۷۸	 ۵. کمبود خون و Yin ریه و درمان
۷۹	 ۶. کمبود Yin کلیه و قلب و درمان
۸۰	 ۷. کمبود خون قلب و طحال و درمان
۸۰	 الگوهای پر
۸۰	 ۱. رکود خون و Qi و درمان
۸۱	 ۲. رطوبت - بلغم در رحم و درمان
۸۲	 پیش‌بینی و پیشگیری
۸۵	 توده‌های شکمی در زنان از نظر طب چینی
۸۸	 الف. تومورهای Qi
۸۸	 ۱. رکود Qi کبد
۸۹	 ۲. انباشته شدن غذا و بلغم
۹۰	 ب. تومورهای خونی
۹۰	 ۱. رکود Qi و خون
۹۱	 ۲. رکود خون در داخل گره خورده
۹۲	 ۳. کمبود Qi فعال و رکود خون
۹۳	 پیش‌بینی و پیشگیری
۹۵	 سندرم قبل از پر بود PMS
۹۵	 اتیولوژی و پاتولوژی PMS
۹۷	 زیادتی

فهرست مطالب

۹۷	 ۱. رکود Qi کبد
۹۸	 ۲. آتش و بلغم
۹۸	 کمبود
۹۸	 ۱. کمبود خون کبد
۹۹	 ۲. کمبود Yin کبد و کلیه
۱۰۰	 ۳. کمبود Yang کلیه و طحال
۱۰۱	 دردهای دوره قاعدگی
۱۰۲	 علت و پاتولوژی
۱۰۳	 مشخصات درد
۱۰۴	 تشخیص تفریقی و راه درمان
۱۰۶	 الگوهای پرئود دردناک
۱۰۶	 الگوهای زیادتی
۱۰۶	 ۱. رکود Qi و خون و درمان
۱۰۷	 ۲. رکود سرما و جای گیر شدن آن در رحم و درمان
۱۰۸	 ۳. رطوبت - حرارت و درمان
۱۰۸	 الگوهای کمبود
۱۰۸	 ۱. کمبود Qi و خون و درمان
۱۰۹	 ۲. کمبود Yin کلیه و کبد و درمان
۱۰۹	 ۳. پیش‌بینی
۱۱۱	 خونریزی زیاد در حین قاعدگی و در بین قاعدگی
۱۱۱	 علت و پاتولوژی
۱۱۴	 شرایط زیادتی
۱۱۴	 ۱. حرارت خون و درمان
۱۱۵	 ۲. حرارت خالی و درمان
۱۱۵	 ۳. توقف خون و درمان
۱۱۶	 ۴. رطوبت - حرارت در رحم و درمان
۱۱۷	 شرایط کمبود
۱۱۷	 ۱. طحال نمی‌تواند خون را نگه دارد و درمان
۱۱۷	 ۲. ضعف Yang کلیه و درمان

فهرست مطالب

۱۱۸	 ۳. کمبود Yin کلیه و درمان
۱۱۹	 پیش‌بینی و جلوگیری
۱۲۰	 تشخیص تفریقی از لحاظ طب غربی
۱۲۱	 ترشحات مهبل و درمان
۱۲۲	 تهوع و استفراغ در حین حاملگی و درمان
۱۲۳	 بد قرار گرفتن جنین
۱۲۳	 ایجاد زایمان با طب سوزنی
۱۲۴	 شیر ناکافی و درمان
۱۲۵	 توده‌های شکمی از نظر طب غربی
۱۲۵	 Endometriosis
۱۲۶	 Endometrial Carcinoma
۱۲۷	 کیست‌های تخمدان
۱۲۸	 پاتولوژی توده‌های شکمی
۱۲۹	 نازائی
۱۲۹	 تشخیص و پاتولوژی
۱۳۰	 نوع خالی
۱۳۰	 کمبود Yang کلیه و درمان
۱۳۱	 ضعف Yin کلیه و درمان
۱۳۱	 کم‌خونی و درمان
۱۳۲	 نوع پر
۱۳۲	 سرما در رحم و درمان
۱۳۲	 رطوبت در آتشکده پایین و درمان
۱۳۳	 حرارت خون و درمان
۱۳۳	 رکود Qi و درمان
۱۳۴	 رکود خون و درمان
۱۳۴	 پیش‌بینی و پیشگیری
۱۳۶	 منابع

رحم^۱

در طب چینی، رحم شامل بدنه رحم، لوله‌های فالوپ و تخمدان‌ها می‌شود. عمل تخمدان‌ها در ارتباط با محور هیپوتالاموس-هیپوفیز می‌باشد. و رحم جزو دستگاه‌های فوق‌العاده Yang می‌باشد.

رحم مسئول منظم کردن قاعدگی، لقاح و آبستنی می‌باشد. رحم نزدیکی تام و تمامی با کلیه‌ها و کانال‌های Ren Mai (کانال هدایت‌کننده) و کانال Chong Mai (کانال نفوذکننده) و سایر کانال‌های فوق‌العاده دارد.

هر دو کانال هدایت‌کننده یا لقاح و نفوذکننده از کلیه سرچشمه می‌گیرند که مسئول تنظیم قاعدگی، لقاح و آبستنی نیز می‌باشند و هر دو آن‌ها درون رحم نیز جریان دارند.

کانال Ren Mai (کانال هدایت‌کننده) مسئول تأمین Qi و کانال Chong Mai (کانال نفوذکننده) مسئول تأمین خون برای رحم می‌باشند. بنابراین قاعدگی، آبستنی و باروری طبیعی و سالم ارتباط با منظم بودن و باز بودن این کانال‌ها دارد. به همان ترتیب سلامتی زن بستگی به سلامتی کلیه‌ها دارد، زیرا این کانال‌ها در کلیه‌ها ریشه دارند.

¹ Uterus

اگر اکسیر حیاتی کلیه کافی و فراوان باشد، این دو کانال قوی عمل کرده و Qi و خون لازم را برای رحم تأمین کرده و بنابراین قاعدگی و آبستنی در کمال سلامت انجام خواهد شد.

اگر اکسیر کلیه ضعیف باشد، دو کانال Chong Mai و Ren Mai خالی بوده و خون کافی به رحم نرسیده لذا منجر به قاعدگی نامنظم، قطع قاعدگی و یا نازایی می‌شود.

قاعدگی، لقاح و آبستنی نیز به وضعیت خون بدن و نهایتاً خون رحم بستگی کامل دارد.

با توجه به اینکه رحم به خون کافی، فراوان و همیشگی احتیاج دارد لذا وضعیت سلامتی رحم بستگی به سه دستگاه Yin دارد. این سه دستگاه Yin عبارتند از قلب که روی خون حکومت می‌کند، کبد که خون را ذخیره می‌کند و طحال که هم مسئول تهیه خون با همکاری قلب است و هم خون را در رگ‌ها نگهداری می‌کند.

لذا این سه دستگاه Yin به طور فیزیولوژیک با رحم در ارتباط می‌باشند. حال اگر طحال خون کافی درست نکند و نارسائی قلب وجود داشته باشد باعث کمبود خون رحم و قطع قاعدگی خواهد شد.^۱

همچنین در عمل، ارتباط رحم با خون کبد خیلی مهم می‌باشد و در بسیاری از موارد اعمال پاتولوژیک کبد، در کارهای کلینیکی مربوط به بیماری‌های زنان کاربرد دارد.

مثلاً اگر Qi کبد را کم شود ممکن است باعث توقف جریان خون کبد^۲ شده که نتیجتاً روی خون رحم تأثیر گذارده و نتیجه آن قاعدگی‌های دردناک و وجود

^۱ Amenorrhea

^۲ Blood Stasis

لخته در خون دفع شده می‌باشد.

حال اگر خون ذخیره شده در کبد حرارت بیش از حد داشته باشد باعث می‌شود که خون به خارج نفوذ کرده و تولید خونریزی بیش از حد در قاعدگی^۱ و یا خونریزی خارج از زمان قاعدگی^۲ بنماید.

از طرف دیگر کبد خون را ذخیره می‌کند و تنظیم حجم خون به عهده کبد می‌باشد لذا نامنظم بودن قاعدگی اغلب مربوط به عملکرد کبد می‌باشد. مثلاً رکود Qi کبد خود اختصاصاً ممکن است باعث پریود دردناک و کم بودن خون ممکن است باعث تقلیل خونریزی در قاعدگی شود. از طرف دیگر عدم هماهنگی‌های تولید مثل می‌تواند مربوط به ضعف اکسیر حیاتی بوده که باید رحم را تغذیه کند.

لذا کمبود اکسیر حیاتی موجب سقط جنین‌های عاداتی^۳ و نازایی^۴ می‌شود. از طرف دیگر معده نیز نزدیکی تام و تمامی با رحم دارد و این ارتباط از طریق کانال Chong Mai انجام می‌شود. بنابراین حالت تهوع و استفراغ در خانم‌های حامله^۵ به علت اختلالاتی است که در معده به علت حاملگی پیش می‌آید.

با توجه به اینکه ناحیه Lower Dan Tian یا مزرعه قرمز با رحم و منضمت آن ارتباط نزدیک دارد لذا این ناحیه تأثیر شگرفی در سلامتی و یا بیماری‌های جنسی زنان دارا می‌باشد.

در مردان Lower Dan Tian اطاق اکسیر حیاتی نام دارد که ارتباط نزدیک

^۱ Menorrhagia

^۲ Metrorrhagia

^۳ Habitual Miscarriage

^۴ Infertility

^۵ Morning Sickness

✱ باروری و حاملگی

عدم باروری می‌تواند بععل کمبود و زیادتی باشد.

- ✓ موارد کمبود عبارتند از: کمبود خون و ضعف کلیه.
- ✓ موارد زیادتی یا پر: رکود خون و سرما و یا حرارت و رطوبت در رحم.
- ✓ حالات استفراغ در حاملگی: به علت شورش در کانال نفوذکننده است که روی معده تأثیر کرده و این وضعیت در زمینه ضعف معده و یا حرارت معده به وجود می‌آید.
- ✓ ادم در طول حاملگی نشان ضعف yang کلیه می‌باشد.
- ✓ بالا رفتن فشار خون دلیلش ضعف کلیه و نهایتاً بالا رفتن yang کبد می‌باشد که ممکن است باعث سردرد، سرگیجه و دید مه‌آلود شود.

✱ زایش^۱

موضوعات زیر را در مورد زایش باید مورد بررسی قرار داد:

- تهوع و خونریزی زیاد بعد از زایش باعث تخلیه کانال نفوذکننده از Yin و خون می‌شود.
- تعریق و تب بعد از زایش باعث تخلیه خون و Qi می‌شود.
- افسردگی بعد از زایش به علت ضعف خون کبد و قلب می‌باشد.
- ناراحتی‌های روانی بعد از زایش به علت رکود خون در رحم است.

✱ سقط جنین و پایان دادن به حاملگی^۲

لازم است راجع به این دو موضوع از شخص سؤال شود چون ممکن است

^۱ Child Birth

^۲ Miscarriage & Abortion

شدیداً باعث ضعف بدنی زن بشود.

در طب چینی، سقط جنین از زایش صدمه‌اش بیشتر است لذا باید فهمید چرا جنین سقط شده است.

سقط جنین علاوه بر از دست رفتن مقدار زیاد خون باعث ناراحتی‌های ذهنی- روانی و غم و غصه برای مادر به علت از دست دادن عزیزش می‌شود. این وضعیت کمتر مورد توجه اطباء قرار می‌گیرد.

پایان دادن به حاملگی^۱ نیز ضعیف‌کننده است ولی نه بمانند سقط جنین چون در مقایسه مقدار خون از دست رفته خیلی کمتر می‌باشد. سقط جنین در سه ماهه اول می‌تواند در اثر ضعف کلیه باشد در حالیکه سقط جنین در سه ماه بعد به علت پائین رفتن Qi طحال، رکود خون و یا حرارت خون می‌باشد.

¹ Abortion

● پریودهای دیر هنگام

وقتی پریود دیر هنگام^۱ تلقی می‌شود که خونریزی برای سه دوره پیاپی به مدت ۲۸ تا ۳۰ روز عقب بیفتد. اما اگر گاهی پریود عقب می‌افتد، علت مرضی نداشته بلکه تأثیر محیط خارج، احساسات مقطعی و یا مسافرت می‌باشد.

*** علل و پاتولوژی:** علل ایجاد پریودهای دیر هنگام به قرار ذیل است:

- بیماری‌های مزمن و کارهای بیش از حد باعث ضعیف شدن طحال شده و اغلب منجر به کمبود Qi و Xue می‌شود.
- خونریزی‌های مزمن مثل Menorrhagia به مدت زمان طولانی باعث کمبود خون می‌شود.
- شیردهی بیش از حد، مثلاً تا ۲ سال یا بیشتر منجر به کمبود خون می‌شود زیرا منشاء خون و شیر یکی است. دلیل هرچه باشد وقتی خون کمبود دارد، کانال‌های هدایت‌کننده و نفوذکننده از خون خالی شده و پریود در موقع معینی انجام نمی‌شود و پریود به طور دائمی دیر کرد دارد.
- تغذیه نامرتب و غلط مثل استفاده از میوه‌های کال و غذای سرد در مدت زمان طولانی منجر به سرمای داخلی و احتمالاً کمبود Yang می‌شود.
- در معرض هوای سرد و مرطوب قرار گرفتن منجر به سردی و رطوبت داخلی شده که وقتی به داخل خون نفوذ می‌کند باعث رکود خون می‌شود. ضمناً سرما از تولید خون جلوگیری کرده و لذا کانال‌های هدایت‌کننده و

^۱ Late Period

نفوذکننده از دریای خون خالی شده و نمی‌توانند رحم را پر خون نمایند لذا باعث عقب افتادن پرپود می‌شود. چنین حالتی در کشورهای سرد و مرطوب مثل انگلستان که دختران با لباس‌های کوتاه ورزش می‌کنند و یا با پیروی از مد روز، لباس‌های کوتاه می‌پوشند اغلب منجر به دیر هنگام شدن پرپود و دردهای پرپود^۱ می‌شود. سرما و رطوبت به خصوص در دختران و در هنگام بلوغ، صدمات زیادی به آن‌ها می‌زند.

- کلیه ضعیف، کار زیاد و زایش پیاپی همگی منجر به ضعف کلیه شده، لذا نمی‌تواند کانال‌های نفوذکننده را تغذیه کرده و اکسیر کلیه هم نمی‌تواند تبدیل به خون شود و نهایتاً دریای خون قادر به پر کردن رحم از خون نمی‌باشد و لذا پرپود به عقب می‌افتد.
- ناراحتی‌های احساسی درازمدت ممکن است باعث رکود Qi کبد شده و وقتی رکود Qi کبد مدت‌ها دوام پیدا کند ممکن است باعث رکود خون شده که منجر به انسداد کانال‌های Ren و Chong شده و پرپود عقب می‌افتد.

*** پاتولوژی:** عوامل اصلی پرپود دیر هنگام به قرار ذیل است:

- کمبود خون
- سرما در رحم (که ممکن است سرمای پر یا خالی باشد)
- ضعف Yang کلیه
- رکود Qi

الگوهای ضعف Yang کلیه معمولاً در خانم‌های مسن و الگوهای دیگر در سنین مختلف ممکن است اتفاق بیافتد.

¹ Dysmenorrhea

اصولاً حمله و نفوذ سرما و رطوبت مهم‌ترین عامل به عقب افتادن پریود دختران و زن‌هاست. هر چقدر زنان مسن‌تر می‌شوند عوامل دیگر مثل کار زیاد بدون استراحت و ناراحتی‌های احساسی وضعیت را پیچیده‌تر می‌نماید.

✱ تفریق و درمان

* ۱. کمبود خون

علائم کلینیکی: پریودهای دیرهنگام، خونریزی کم، کم‌رنگ بودن خون پریود، چهره پژمرده، تاری چشم، سرگیجه، تپش قلب و بی‌خوابی.

زبان: پریده رنگ و نازک

نبض: ناهموار و Choppy

اصول درمان: خون را تغذیه کرده و پریود را تنظیم نمائید.

نقاط:

کانال Ren را تقویت، پریود را تنظیم و خون و Yin را تقویت نمائید.

Zhaohai (L.Kid 6)+ Lieque (R.Lu 7)

خون را تغذیه و رحم را تقویت می‌کند.

Guanyuan (Ren 4) + Moxa

یکی از نقاط کانال Chong و برای تقویت رحم و کانال Chong به کار می‌رود.

Qixue (kid 13)

Xue, Qi را تقویت می‌کند.

Zusanli (St 36), Sanjinjiao (Sp 6), Ququan (Liv 8)

خون را تقویت می‌کند.

Pishu (Bl 20), Shenshu (Bl 23)

خون را تغذیه می‌کند.

Geshu (Bl 17) + Moxa